

על התורה ועל העבודה

במשנתו של מרן בעל הסולם זיע"א
מתוך שיחותיו של רבי אברהם מרדכי גוטליב שליט"א

גליון מס' 42

פרשת בהעלותך

על התורה

"בהעלותך את הנרות"

(כמדבר ח', ב')

מי צריך את מי?

"דבר אל אהרן ואמרת אליו: בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" (פרשת בהעלותך במדבר ח', ב').
פירש רש"י: "כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך, ולכן הנרות צריכים להאיר לכיוון הנר המרכזי".

בגמרא שואלים (שבת כ"ב ע"ב): וכי לאורה הוא צריך? הרי כל 40 שנה שהלכו במדבר לא הלכו אלא לאורו! וזו פליאה גדולה: כי מי יעלה על דעתו שהשם יתברך שהוא בלא גוף יישאל עליו "וכי לאורה הוא צריך?", הרי כל בר דעת למד ומבין שבמשך כל 40 שנות הליכה במדבר הקב"ה בכבודו ובעצמו האיר את דרכם. נו, ומה מקום לגמרא לשאול שהקב"ה צוק לאור הגשמי?! ... פלא.

ננסה לחדור למעבה הדברים, עד כמה שידינו יד קהה משגת. תכלית הבריאה - להיטיב לנבראים. אולם אליה וקוץ בה, עם קבלת השכר אנו עלולים לחוש באותה בושה שמימית הנקראת "נהמא דכיסופא", כלומר אוכלי חנם, מקבלים שכר ולא נותנים דבר לצורך כך. הנה כי כן, תכלית המצוות וכוונתן היא לחנך את הנבראים לחיות למען זולתם באופן קיצוני, עד שנגיע לאהבת אלקים ואדם באופן מוחלט. ואז כאשר נקבל את הטבתו יתברך, יהיה זה למען הסב לו יתברך נחת רוח ולא לתועלת עצמינו, שבזה תהיה הנאתנו מושלמת, מטעם שלא תהיה בה שום בושה. כי שורש הבושה הוא בהיות האדם עסוק במילוי תאוותיו שלו. ועוד: אם אכן כוונתנו תהיה להשפיע טובה בעולם ולהשיג שלמות במתנות המלך, אזי רק אז נוכל לקבל שפע והארה אלוקיים לאין שיעור. אך אם חלילה יהודי מקבל את ההארה האלוקית על מנת לקבל את השובע והעידון ממנה למען עצמו והנאתו, אזי השביעה - בסופו של דבר - מכבה

מדוע הקוזק התקש לטעום מן החבית?

לפעמים יהודי עושה השתדלות מעל ומעבר לכל דמיון. הוא ממש מוסר נפשו כדי למלא את המשימה. לפעמים זו מצווה חשובה, או חסד נדיר, העיקר לעשות את רצון משלחו. בעל "חובות הלבבות" כותב שהשתדלות מוכרחת אך לא בהכרח מועילה. לפעמים יהודי מחזיק דבר קרוב ללב, חזק חזק, הוא בטוח שהדבר הזה לא יתחמק ממנו לעולם, כי הוא תפוש בידו... אך "רבות מחשבות בלב איש", אלא שתמיד תמיד, "עצת ה' היא תקום".

•••

נו, אז מה עושים כדי שההשתדלות בכל זאת תעלה יפה? עלו על הכרכרה ונפליג עמה כשלוש מאות שנים אחורה, אל מז'בוז' העיירה הקסומה שם חי ופעל הבעל-שם-טוב הקדוש.

"חסידי האהובים" - ביקש הצדיק - "חשקה נפשי בין מושגח ומהודר בכל דקדוקי הכשרות ממדינת בסרביה. מי מתנדב למשימה?". חסידי ידעו כי רז נשגב טמון בבקשה זו, ולכן רבים קפצו למשימה. אך מי שזכה בה, היה רבי דוד, אשר עלה על כרכרה טובה עם שני סוסים בריאים ונסע לעיר טלנשטי השוכנת אחר כבוד בבסרביה.

הופ... אחרי שבועיים של נסיעה הוא הגיע. עייף, אך כולו שופע מוטיבציה למלא את המשימה, שהרי יין משובח זה, שעתידי להיווצר ביקבי העיר, יעלה על שולחנו, הוא המזבח, של מאור הגולה.

"אעקוב אחרי כל פרטי ייצור היין, מהחל ועד כלה" החליט רבי דוד. אמר ועשה. שילם וקנה את הענבים, בעצמו הובילם לגת, כדי שיירכו על ידי יהודים יראים שומרי תורה ומצוות. הוא דאג לשמר את היין בחבית גדולה העשויה היטב, ומוגנת בכל צדדיה מפני פגיעות וחבטות. חודשיים ימים הוא ליווה את ייצור היין, מפני האחריות הנוראה שנטל עליו, העיקר שיהא זה יין שאפילו משיח צדקנו יברך עליו בשמחה.

הנה המשימה בוצעה, החבית הועמסה על הכרכרה, והבה נעקוב אחרי רבי דוד.

חורף, שלגים, סופות ורעמים, אך העגלה והסוסים מבצעים מלאכתם

נאמנה, החבית עומדת בפני כל המפגעים, והנה הם עוד מעט נכנסים אחר כבוד, לעיירה מז'בוז', ועוד 500 מטרים הם כבר יתייצבו אל מול ביתו של הבעל-שם טוב, ויפקידו בידי של צדיק הדור את חבית היין המהודר והמשובח. רבי דוד היה המאושר באדם, ליבו פעם בחוזקה, עניו זהלו ופיו זימזם נעימה חרישית. הוא חש שהתרחש עמו נס נדיר, לשמור על יין משובח לעילא, מפני מגע עכו"ם לאורך למעלה מחודשיים ימים, הפלא ופלא.

הכרכרה של רבי דוד נעצרת מול בית הבעל-שם טוב. אלא שמכאן, שוד ושבר. מעשה שטן, קוזק לבוש מדי צבא שחורים, על גבו מתוח רובה גדול מימדים נעצר מול הכרכרה והורה לרבי דוד "נא לפתוח את החבית, אני רוצה לבדוק מה בתוכה. הצאר אוסר להבריא שיכר ואלכוהול".

רבי דוד חש כי ליבו עומד להחסיר פעימה או שתיים, ואוי, הוא עלול לאבד את הכרתו ולצנוח מעולף על הארץ. "קוזק יקר, אל דאגה, אין כאן אלכוהול ולא שיכר, כי אם יין לכבוד מאור הגולה ורבן של ישראל רבי ומורי הבעל-שם טוב". אך הקוזק בשלו. "אני ורק אני אבדוק. תוך שניות דילג מעל סוסו, קפץ לעבר החבית, ובטרם הספיק רבי דוד לעצרו, פתח הקוזק את החבית, הושיט אצבע לתוכה וטעם, "אכן כן, צדקת, זה יין, ולא שיכר. אתה חופשי". עלה החייל הרוסי על סוסו ונעלם.

כולו רועד מבכי ונסער עד שורשי שערותיו, נכנס רבי דוד אל הקודש וביכה את רוע מזלו, "מסרתי נפשי על כל שלב בעשיית היין, דקדקתי בכל הלכה והידור, שמרתי על החבית מכל משמר. והנה, מול בית הרב הכל התמוטט ונהרס, הקוזק נגע ביין והפכו ליין נסך. למה?! למה?! יבב החסיד הנאמן.

ליטף הבעל-שם טוב את ידו של תלמידו הכאוב, הביט בו בעיניים אוהבות ולחש על אזונו: "כתוב אם ה' לא ישמור עיר, שווא שקד שומר". יגעת תלמידי היקר, בכל נפשך, טרחת מעבר לכוחותיך, אך את העיקר שכחת, והוא - להתפלל להשם יתברך על הצלחת מעשיך, על שמירתו שתלווה אותך מראשית הדרך ועד סופה! כי אם ה' לא ישמור - שווא שקד שומר".

•••

וכפי שכבר למדנו, השתדלות היא חשובה ונחוצה, אך לפעמים היא משכיחה מעמנו שיש שומר, ויש מי שמחליט מה יהיו פניה של התוצאה הסופית.

את התענוג.

מנורת הזהב ואורה היא הרמז לאור אשר מתגלה בתחתונים. אנו, עובדי ה', מקיימי מצוותיו ולומדי תורתו, על ידי התעוררותנו למטה, מעוררים את הלמעלה, ועל ידי מצוותינו ממשיכים שפע מן העליונים.

אך כל נטעה לחשוב שהקב"ה משפיע שפע עלינו רק בתנאים מסוימים, בבחינת "אם תתנו - תקבלו, לא תתנו - לא תקבלו". חלילה וחלילה. הקב"ה יכול להשפיע אין סוף מטובו, גם מבלי מצוותינו, אלא שהמצוות נועדו עבורנו, כדי שנתחנך בהן לרצות להשפיע.

וזו בעצם שאלת הגמרא "וכי לאורה הוא צריך?".

ולכן מעשה המנורה בא לרמז על עבודתנו, היינו שנכשיר את עצמנו שתהיה כוונתנו רק להשפיע. וזה שמביאה הגמרא - וכי לאורנו הוא צריך? היעלה על הדעת, שאין ה' יכול לתת לנו כל טוב בלי שנעשה מעשים טובים? הרי ישראל הלכו 40 שנה במדבר ואכלו מן משמים, היינו אתערותא דלעילא בלבד, ואף על פי כן היה להם כל טוב, דהלא נקראים "דור דעה", תואר שאין כמותו בשום דור. והתוספות הקשו - אמאי נקט 40 שנה במדבר, הרי כל העולם הולכים לאורו של מקום?! היינו שכללות העולם בין יהודים ובין אומות העולם ניזונים בלי שום התעוררות, דהיינו ה' לא זקוק למעשה תורה ומצוות שלנו, אלא שזה רק בשבילנו, כדי שנכשיר עצמנו שתהיה כוונתנו להשפיע, ואז תהיה שלמות בקבלת ההטבה של ה'. ועוד: כל העולם ניזונים בתזונה גשמית, גם בלי מעשים טובים מצידם, לא חייבים להיות מעשים טובים דווקא, כי השם יתברך לא נזקק למעשים טובים כדי להשפיע. שאם תאמר כך, אזי עשית את הבורא והשפעתו תלויים במעשי התחתונים, וזאת לא ניתן להיאמר.

זהו שאמר "עדות היא לכאי עולם שהשכינה שורה בישראל" (שבת כ"ב ע"ג), היינו, שבאמת ה' הוא הפועל, הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים, אפילו בלי עבודתנו. "מהי עדות? זהו נר מערבי, שממנה היה מדליק ובה היה מסיים" (שם). פירושו: "אם ההטבה תלויה במעשה ידנו, אז הנר המערבי לא צריך להאיר יותר מכפי השמן שנותנים בו, אלא לפי מעשינו, ולכן הוא מאיר יותר מכמות השמן שנותנים בו, שזה מראה שה' נותן לנו לא לפי מעשינו דווקא. נפלאים ועמוקים הדברים עד מאד.

ועל העבודה

עודף אור עלול לגרום לחושך גדול

"שאם יפתח אחד מהם או יסתם אחד מהם אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת".

המושג "יפתח" מראה על גילוי. המושג "סתים" מראה על כיסוי והסתרה. בברכה הזו כיוונו מסדרי הברכה להורות לה' על השגחתו הנפלאה והמסורה לאדם בכל עת ובכל רגע, כי המשרה של הקב"ה היא לקרב את האדם אליו, כדי שהאדם ירגיש את מציאות ה', כפי שכל אבא רוצה שבנו יבין אותו, וילך בדרך, שיבין את תכונותיו ומעלותיו. כך גם הקב"ה רוצה ליזכות אותנו הבנים להרגיש את רוממותו הגדולה ותכונותיו המושלמות הנצחיות ואת אהבתו הגדולה אלינו.

אבל מה, אם יתגלה הקב"ה בבת אחת אלינו, הבנים, התענוג העצום שיהיה לנו או, גרום לנו להיפרד ממנו, כי נהיה למקבלי אהבה

להתקיים ולעמוד לפניו, דהיינו להיות קשור אליו.

וגם היהודי עצמו צריך תמיד להיזהר ללכת בדרך האמצעית והממוצעת, דהיינו העיקר הוא אהבת ה'. איך מגיעים לזה? על ידי אמונה ברוממות המלך, אזי לפי גודל האמונה של האדם, כך יכול לפתח בתוכו אהבה לקב"ה. זהו העניין המרכזי. מתוך האהבה הזו אדם משתוקק לשרת את הבורא כדי לעשות לו נחת רוח, ואז הוא מוכן לעשות זאת בכל תנאי, גם אם אין לו טעם והרגשה בתורה ומצוות הוא מוכן ללכת כחיל בשדה הקרב אחר הבורא.

לכן צריך האדם להיזהר בב' הקצוות: (א) שלא יהיה כרוך אחר גילוי גדול מדי, שאז ישכח את אהבת המלך וישתקע באהבת עצמו ותענוגותיו, (ב) גם צריך להישמר שלא ייפול להסתרה גדולה מדי. ויאמין אשר ההסתרה שמכניס אותו הקב"ה אליה, היא מדודה לפי כוחותיו.

ותענוג הללו לתועלת עצמנו, ואז למעשה בגלל זה ניפרד מהקב"ה, כי להידיבק בקב"ה שייך על ידי תכונת הרחמים וההשפעה לזולת, לא על ידי קבלה, כי כך הוא הקב"ה מלך רחום וחנון כולו חסד והשפעה. לכן, צריך הקב"ה להתנהג עמנו בתבונה גדולה ובוהירות, כי אם יהיה גילוי גדול מדי זה יכול לגרום לנו להיפרד ממנו.

יתירה על כן, אם ניפול למצב של הסתרה וחשכה, של העדר אמונת הבורא בחיינו, של תגבורת התאוות הגשמיות, וקושיות וספיקות בענייני התורה ומצוות, גם זה יכול לגרום לנו ייאוש ודכדוך הנפש, ולהפריד אותנו ממנו.

לכן הקב"ה שוקל במשקולת של זהב את מצבו של האדם, ובמילות הברכה: "שאם יפתח אחד מהם", אם יהיה גילוי גדול יותר מדי באדם, או "אם יסתם אחד מהם", אם תהיה סתימה גדולה מדי באדם, הסתרה גדולה לאדם, "אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת", אז גילוי וידוע לפני הבורא שאי אפשר

יוצא לאור ע"י ביהמ"ד "ברכת שלום"

בנשיאות רבי אברהם מרדכי גוטליב שליט"א

רח' אבינו 3 - טלו סטון

נשלחת יצואים בכל רחבי הארץ, ולרכישת ספרי באו הסולס ותלמידי

בא להתקשר ל- 02-5334718

birkatshalom@gmail.com

